

Οι Τρεις Ιεράρχες

● Του Χάρη Χαραλάμπους

Διευθυντή του Λυκείου Κύκκου Πάφου

Ομιλία που εκφωνήθηκε με την ευκαιρία της εορτής των Τριών Ιεραρχών στο Λύκειο Κύκκου Πάφου (29 Ιανουαρίου 2010) και μέσα στα πλαίσια της Εκδήλωσης προς τιμήν του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας κ.κ. Νικηφόρου

την εξέλιξη της μακραίωνης Ιστορίας μας, ιστορικούς σταθμούς δεν αποτελούν μόνο τα μεγάλα γεγονότα, αλλά οι μεγάλοι άνδρες, και η ιστορία μας είναι γεμάτη από μεγάλους άνδρες, αλλά έχει λίγους «ανθρώπους» να παρουσιάσει. Ανάμεσα σ' αυτούς τους εκλεκτούς είναι οι ηγετικές και λάμπουσες εκείνες προσωπικότητες, οι αληθινά ανθρώπινοι, οι πνευματικοί ηγέτες, οι αξιόθεοι αθλοφόροι Ιεράρχες, οι Τρεις λαμπρότατοι «Φωστήρες της Τρισηλίου Θεότητας», ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, που στράφηκαν προς τον Θεό και τον συνάνθρωπό τους και εφάρμοσαν αυτό που

γράφει ο Απόστολος Παύλος προς τους Φιλιππησίους: «Μη τά εαυτών έκαστος σκοπεΐτε, αλλά και τα ετέρων έκαστος». Είναι δηλαδή οι άνθρωποι που φλέγονται να εξυπηρετούν τον συνάνθρωπό τους και να του συμπαρίστανται στις δύσκολες στιγμές του. Η αυθεντική πνευματική ζωή είναι κοινωνία αγάπης, αγάπης προς τον Θεό και αγάπης προς τον συνάνθρωπο.

Με το βαθύ φιλοσοφικό τους στοχασμό, τη μεγάλη και βαθιά τους πίστη, τη θερμή αγάπη προς το Θεό και τον άνθρωπο, υπηρέτησαν τις διάφορες αξίες, γνωσιολογικές και ηθικές και έγιναν οι ίδιοι μια πνευματική αξία. Η πνευματική τους ανωτερότητα και οι υψηλές τους βλέψεις και επιδιώξεις τους ώθησαν στη δημιουργία ενός σημαντικού πολιτισμού, του Ελληνοχριστιανικού πολιτισμού με ανθρωπιστικό πνεύμα, και στις μέρες τους η Εκκλησία λαμπρύνθηκε, έφτασε στα ύψη πνευματικής καρποφορίας. Δίκαια ο 4ος μ.Χ. αιώνας, εποχή κατά την οποία έζησαν, ονομάστηκε «χρυσός αιώνας της Ορθοδοξίας».

Μελετώντας την πορεία και δράση των Τριών Ιεραρχών στον κόσμο, αλλά και το ογκώδες τους

έργο, διαπιστώνουμε ότι η εποχή τους υπήρξε καθοριστική για τη μετέπειτα πορεία του Χριστιανισμού, γιατί διατυπώνουν και θεμελιώνουν καθοριστικά τη Θεολογική Επιστήμη, τη διδασκαλία της Εκκλησίας του Χριστού για όλους τους μετέπειτα αιώνες.

Η πορεία που ακολούθησαν οι Τρεις Ιεράρχες ήταν αυτή της μετεξέλιξης της γνώσης, αποδεικνύοντας, παράλληλα ότι το παλιό μπορεί να μετεξελισσεται, να ανανεώνεται. Γαλουχημένοι με τα βαθιά νοήματα της θρησκείας και χορτάτοι από Αρχαία Ελληνικά Γράμματα, γνώστες της κλασικής φιλολογίας και της Χριστιανικής πίστης, οι τρεις παμμέγιστοι φωστήρες, που φωτίζουν το πάνθεο των Ελληνικών Γραμμάτων, θεωρούν την κλασική παιδεία ως αναγκαίο προπαιδευτικό στάδιο στην καλύτερη κατανόηση των Ιερών Βιβλίων. Συνδέουν αρμονικά την υγιή ελληνική σκέψη και το καθαρό χριστιανικό πνεύμα και δημιουργούν γραμματεία εφάμιλλη της Αρχαίας Ελληνικής. Στα συγγράμματά τους παίρνουν τα αγαθά της Ελληνικής Παιδείας, των ελληνικών γραμμάτων και τα εμποτίζουν με τις αλήθειες της αποκάλυψης του Θεού, για την εξυπηρέτηση της χριστιανικής διδασκαλίας, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην πραγματική διάδοση του Χριστιανισμού στον κόσμο. Η ημέρα αυτή, λοιπόν, συμβολίζει την επιτυχή συνένωση δύο ιδεωδών, του Ελληνικού και του Χριστιανικού ιδεώδους, που αποτελούν τον άξονα γύρω από τον οποίον περιστρέφεται η ζωή του ανθρώπου, που θέλει να θεωρείται άξιος του ονόματός του.

Υπέριστη υπήρξε η προσφορά των Τριών Ιεραρχών και στην Παιδεία. Αναδείχθηκαν μεγάλοι αγωνιστές του πνεύματος, εμπνευσμένοι δάσκαλοι και προστάτες της ορθής και ισορροπημένης διδασκαλίας των νέων και δίκαια θεωρούνται οι θεμελιωτές της Ελληνοχριστιανικής ανθρωπιστικής Παιδείας.

Το πρώτο βασικό ανθρωπιστικό κίνημα έχουμε στην κλασική αρχαιότητα, από τον 5ο π.Χ. αιώνα

και μετά. Διαμόρφωσαν τότε το ιδανικό της Παιδείας, που στόχευε στην ολόπλευρη καλλιέργεια του ατόμου, δηλαδή στη διαμόρφωση του «καλού» και «αγαθού» ανθρώπου, αυτού που συνδυάζει αρμονικά την ανάπτυξη των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του. Ολόκληρος ο Ελληνικός Πολιτισμός, όπως ανακλύπεται από τις κύριες εκδηλώσεις του, την πολιτική, την τέχνη, τη φιλοσοφία, αντικρίζει τον άνθρωπο όχι μόνο ως βιολογικό ον, αλλά ως ον θεωρητικό, ανακαλύπτοντας την αξία του νου και του λόγου. Αυτό το θησαυρό, τη φροντίδα για τον άνθρωπο κληροδότησε η Αρχαία

Ελλάδα στο Χριστιανισμό, με τον οποίον πραγματοποιείται ιστορικά το δεύτερο μεγάλο ρεύμα υπερ του ανθρωπισμού, χάρη στους Τρεις Ιεράρχες. Σύμφωνα με αυτούς κυρίαρχη θέση έχουν ο ψυχικός κόσμος του ανθρώπου και οι δυνατότητές του για ηθική τελείωση. Ανθρωπισμός σημαίνει ήθος, μέτρο, αξιοπρέπεια. Σημαίνει ακόμη πίστη στον άνθρωπο, σεβασμό στην ιδιαίτερη υπόσταση και αξία του, καθώς και έμπρακτο ενδιαφέρον γι' αυτόν.

Οι άγιοι Τρεις Ιεράρχες είναι φωτεινοί οδοδεί-

κτες, που μας δείχνουν το δρόμο της αληθινής παιδείας, η οποία είναι αγωγή ωφέλιμη για την εύπλαστη ψυχή και διαπλάθει το ήθος, τον χαρακτήρα, την προσωπικότητα του ανθρώπου. Θέλουν τα νιάτα γεμάτα φως να ακτινοβολούν ενθουσιασμό, καθάριο βλέμμα, αληθινή δημιουργία.

Μας δίδαξαν να έχουμε κριτικό πνεύμα, ώστε να παίρνουμε ό,τι αξίζει και ωφελεί την ψυχή και να αποφεύγουμε ό,τι βλάπτει πνευματικά, να απορρίπτουμε ό,τι οδηγεί στους δαίμονες και στην πλάνη και στο βυθό της απώλειας. Διακήρυξαν πως η μόρφωση, που λαμπρύνει και φωτίζει το μυαλό, καλλιεργεί την ψυχή και διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες, εφοδιάζει τους νέους με όλα τα πνευματικά εφόδια, που τους βοηθά να γίνουν αληθινοί άνθρωποι, χρήσιμοι κοινωνικοί εργάτες και θαρραλέοι μαχητές της καθημερινότητας της ζωής.

Σκοπός της Παιδείας, κατά τους Τρεις Ιεράρχες, είναι να δώσουμε φτερά στις ψυχές των νέων, να δώσουμε προτεραιότητα στις αξίες, τα πνευματικά χαρίσματα, τον εσωτερικό πλούτο του ανθρώπου, να πλάσουμε δυνατούς και αισιόδοξους χαρακτήρες στους νέους, παιδιά με γενναία φρόνηση και ανδρεία μπροστά στους κινδύνους και τις θλίψεις της ζωής με σταθερή και διαρκή αγωνιστικότητα, ώστε να μη λυγίζουν μπροστά στις δυσκολίες και τις δυσμενείς συνθήκες της βιοπάλης. Να αποκτήσουν ακόμα φωτεινή και διαυγή διάνοια, ισχυρή και αγαθή βούληση, φιλάνθρωπα και ευγενή αισθήματα, βαθιά κατανόηση και ειλικρινή συμπάρασταση σε όλους τους συνανθρώπους τους.

Παράλληλα με το πνευματικό έργο των Τριών Λογίων Ιεραρχών, την υπέρτατη προσφορά τους στην παιδεία, εξίσου σημαντικό είναι το ευρύ φιλανθρωπικό τους έργο, που είναι μια αντανάκλαση της αγάπης του Θεού για τον άνθρωπο με ευαγγελικό περιεχόμενο, και δείχνει τη μαρτυρία του Ιησού Χριστού ανάμεσά τους. Διδασκόμαστε από την παροιμιώδη φιλανθρωπία των τριών μεγάλων Ιεραρχών, οι οποίοι υπήρξαν πρώτα και κύρια άνθρωποι, που πόνεσαν βαθιά τον άνθρωπο, ενδιαφέρθηκαν έμπρακτα για τον ανθρώπινο πόνο. Συνδύαζαν τη θεωρία με την πράξη, τη βίωση του Ευαγγελίου με τη γνώση και επίλυση των προβλημάτων του ανθρώπου που υποφέρει. Υπηρέτησαν έμπρακτα τις βασικές αξίες της αγάπης για τον συνάνθρωπο, του αλληλοσεβασμού, της αλληλεγγ-

γύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Απέδειξαν ότι η ανθρωπιά είναι κυριότατα βούληση, δεν είναι γνώση, δεν είναι μόνο γνώση, και δεν είναι λόγος, είναι πράξη.

Σε μια εποχή σκληρή και κοινωνικά άδικη, οι Τρεις Ιεράρχες αφιέρωσαν τη ζωή και την ύπαρξή τους για την ευημερία του κοινωνικού συνόλου, προσφέροντας πολύτιμες υπηρεσίες. Οι φτωχοί, οι άρρωστοι, τα ορφανά και οι ηλικιωμένοι έβρισκαν καταφύγιο κοντά τους. Η μεγάλη τους καρδιά και η Χριστιανική τους ψυχή γίνονταν στέγη για όσους είχαν ανάγκη.

Ο Μέγας Βασίλειος πρόθυμα ανέλαβε την περιθαλψη των πληγέντων όταν ξέσπασε λιμός στην Καισάρεια το 368 μ.Χ.. Ίδρυσε επίσης ευαγή ιδρύματα, όπως νοσοκομεία, φτωχοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, ξενώνες, εργαστήρια, σχολεία. Ο βασανισμένος λαός στο πρόσωπό του γνωρίζει τον πιο αληθινό του φίλο, συμπαραστάτη και ευεργέτη του. Είναι ο Άγιος που φροντίζει για όλα και όλους.

Αλλά και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος ρίχνει όλο του το βάρος και όλη του τη δύναμη στη φιλανθρωπία. Αναζητά παντού τους φτωχούς και τους δυστυχημένους, κάθε συνάνθρωπο που χρειάζεται βοήθεια και συνδρομή. Τρέφει καθημερινά τρεις χιλιάδες χήρες και ορφανά, χωρίς να υπολογίζονται οι άρρωστοι, οι φυλακισμένοι, οι ξένοι. Ντύνει γυμνούς, θεραπεύει αρρώστους και προστατεύει αδύναμους.

Παρόμοιο φιλανθρωπικό έργο άσκησε και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, που ποτέ δεν γύρισε την πλάτη στους πάσχοντες και που έδιδε κάθε δυνατή βοήθεια στους φτωχούς και τους δυστυχημένους.

Η απότιση τιμής στο πρόσωπο των τριών παμμεγίστων φωστήρων και η συνοπτική αναφορά στο πολύπλευρο έργο τους έχει ξεχωριστή σημασία, ιδιαίτερα στην εποχή μας και το σύγχρονο άνθρωπο, που παραπαίει σε μια τρομερή σύγχυση και νιώθει εγκλωβισμένος σε έναν κόσμο που τείνει να αποκτηνώσει πλήρως το ανθρώπινο πρόσωπο, βυθισμένος στον άκρατο ευδαιμονισμό του, πνιγμένος από το αίσθημα της μοναξιάς, της ανασφάλειας και της φυγής από την πραγματικότητα και αισθανόμενος, για όλα αυτά, το υπαρξιακό του κενό. Χρειάζεται, περισσότερο ίσως από κάθε άλλη φορά, την πυξίδα που θα τον προσανατολίσει σωστά στις επιλογές του και στην πορεία της ζωής του. Το φωτεινό παράδειγμα των Τριών Ιεραρχών μας υποδεικνύει τον ορθό δρόμο που πρέπει με αποφασιστικότητα να ακολουθήσουμε. ■

Κάθοδος Β΄

● Του Βενιζέλου Χριστοφορίδη

Ομότιμου Καθηγητή

Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

*Αναζητάς ψηλαφητά τη λόγχη την ορισμένη να τρυπήσει
την καρδιά σου για να την ανοίξει στο φως*

(Γ. Σεφέρης)

Μοναξιά πυκνή σαν το γυαλί
Το κρύο του θανάτου
Βήματα μετέωρα, διστακτικά
Να κατεβαίνουν στο έρεβος
Με την απόφαση αμετάκλητη
Να κλείσουν οι λογαριασμοί
Οι χρόνιες εκκρεμότητες
Κι ο έτερος εαυτός σου να αντιστέκεται
Με πείσμα με αποστροφή
Είδωλο για σάρκα πεινασμένο...
Τα φώτα όλα σβηστά

Ο νους κάτοπτρο ανεστραμμένο
Και η φωτιά καθαρτική να πλησιάζει
Οι φλόγες να τυλίγουνε το σώμα
Να τυλίγουν και το πνεύμα
Το μαύρο να ρέει και το κίτρινο
Ν' ανοίγουνε οι δρόμοι
Και το φως από χιλιάδες μάτια εισορμώντας
Από ρωγμές αθέατες
Στο σπίτι απ' όπου εξορίστηκε
Να επιστρέφει υπερούσιο!